

En god bok om blod som vil litt for mye

Katrine Lekang

Tykkere enn vann: en historie om blodet i kroppen din

Oslo: Humanist forlag, 2025

214 s.

ISBN 9788282822909

Michael 2025; 22: 288–289.

doi: 10.5617/michael.12631

Boken er en bred beretning om blodets kulturhistorie – fra pyramidene til vår tid. Denne sammenstillingen av kunnskap er verdifull og ellers ikke lett å komme til. Lekang har saumfart universitetsbiblioteket etter litteratur om blod i folketro tilbake til 1700-tallet. Hun skriver lett og instruktivt.

Boken starter med en velskrevet og opplysende beskrivelse av hjertet og kretsløpet, etterfulgt av hva blod består av og blodtypene. Forskjeller mellom vekselvarme og varmblodige dyr drøftes samt fargevariasjoner på blod. Så dukker hun inn i hjerteanatomi og rytmeforskjeller i dyreriket, før blodigler og andre blodsugere blir beskrevet. Dette stoffet utgjør halvparten av kapitlene i boken. Forfatteren mener åpenbart at leseren trenger så mye ballast for å forstå historien,

og jeg gir henne rett i det.

Først herfra presenteres blodets kulturhistorie. Årelating, transfusjon og bloddoping får et eget kapittel. Deretter får kapiteltitlene sensasjonelt preg: *Fordervet blod og knust hjerte: trøblete blod*, *Blod fra geiteører, jomfruer og henrettede: tradisjoner og folketro* og *Makt, lidenskap og brutalitet: blod i kunst og underholdning*.

Teksten er spennende og stedvis grotesk. Jeg trodde jeg hadde god kjennskap til årelating, men her var det mye nytt om hvilke bestialske påkjenninger folk kunne utsettes for. Den amerikanske legen Benjamin Rush (1745–1813) praktiserte ekstrem renselse gjennom massiv årelating. Han kunne gå inn i en transelignende tilstand hvor han årelot nesten 100 pasienter om dagen – hver av dem for opptil to liter blod!

Forfatteren gjenforteller våre forfedres misgjerninger med atskillig tørrvittighet. President George Washington (1732–1799) våknet en desembermorgen i 1799 med sår hals, og ba om årelating. Han ble tappet for mer enn to liter, og forfatteren mener dødsfallet sannsynligvis skyldtes noe overdreven behandling av halsbetennelse. Troen på blodets kurerende egenskaper blir bredt omtalt. Særlig nyttig skulle det være å drikke blod fra henrettede og martyrer.

Lekang er sterkt influert av Norges nestor i medisinsk historie i mellomkrigstiden, Ingjald Reichborn-Kjennerud (1865–1949), som i perioden 1928–1944 skrev en serie bøker med tittelen *Vår gamle trolldomsmedisin*. 36 av 361 henvisninger er tillagt han.

En innvending er at forfatterens stedvis sauser folkemedisin og skolemedisin sammen, dels at hun føyer inn en del stoff som har lite med blod å gjøre. Midt inne i en interessant utlegning av fortidens tiltak for å rense fordervet blod, kommer det side på side om hjertesvikt, hjerteinfarkt, hjertestans og EKG. Snart omtales hjertetransplantasjon og kardiomyopati, og herfra er veien kort til genspleising. Hvorfor hun presser inn så mye tekst som opplagt ligger utenfor målsettingen, er gåtefullt. Jeg finner få feil. På side 123 opplyser hun at langt over halvparten av pasienter med alvorlig blødersykdom ble smittet av hiv. I Norge var tallet 21 prosent.

I et historisk perspektiv er all ugagn med blod det som springer i øynene. Blod er lett å komme til. Det forklarer mye. Leger, bartskjærer og andre har mye å skjemmes over. Forfatteren fortjener stor ros for det massive litteratursøket, hun skriver godt og er flink til å trekke essensen ut av kompliserte problemstillinger.

Stein A. Evensen
sa.evensen@outlook.com

Stein A. Evensen er professor emeritus og tidligere overlege i indremedisin ved Rikshospitalet.